

חברותא הזוהר פלורנטינ - סבא דמשפטים מפגש 2

רמב"ן (1194 ספרד – 1270 ישראל) - פירוש הרמב"ן למקרא (קטע מהפתיחה לפירוש בראשית)

ואני הנני מביא בברית נאמנה, והיא הנותנת עצה הוגנת, לכל מסתכל בספר הזה, לבל יסבור סברה, ואל יחשוב מחשבות בְּדָבָר מכל הרמזים אשר אני כותב בסתרי התורה, כי אני מודיעו נאמנה, שלא יושגו דברי ולא יודעו כלל בשום שכל ובינה, זולתי מפי מקובל חכם, לאוזן מקובל מבין. והסברא בהן אוולת, מחשבה מועלת, רבת הנזקין מנועת התועלת. אל יאמין בשוא נְתָעָה, כי לא תבואהו בסברותיו רק רעה, כי ידברו אל ה' סרה, אשר לא יכלו כפרה.

משלי ל'

יח שְׁלֹשָׁה הֵמָּה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי וארבע (וארבעה) לֹא יִדְעָתִים:

יט דָּרֶךְ הַנֶּשֶׁךְ בְּשָׂמִים דָּרֶךְ נֶחֱשׁ עָלִי-צוּר דָּרֶךְ-אֲנִיָּה בְּלֵב-יָם וְדָרֶךְ גִּבּוֹר בְּעֵלְמָה:

ויקרא כ"ב, פרשת אמור

י וְכָל-זָר, לֹא-יֹאכַל קֹדֶשׁ; תּוֹשֵׁב כֹּהֵן וְשֹׁכֵר, לֹא-יֹאכַל קֹדֶשׁ יֵא וְכֹהֵן, כִּי-יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן כֶּסֶף הוּא יֹאכַל בּוֹ; וְיֵלִיד בֵּיתוֹ, הֵם יֹאכְלוּ בְּלֶחֶמוֹ יב וּבֵת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר: הוּא בְּתֵרוֹמַת הַקֹּדְשִׁים לֹא תֹאכַל יג וּבֵת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, וְזָרַע אֵין לָהּ--וְשָׂכָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ כְּנַעֲוִיָּהּ, מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹאכַל; וְכָל-זָר, לֹא-יֹאכַל בּוֹ.

זוהר, משפטים, דף צ"ה ע"א (המשך)

ואתעטף ההוא סבא, פתח ואמר "ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל". האי קרא, אקרא אחר סמיו, "ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו". הני קראי כמשמען. אבל מליו דאורייתא מליו סתימין אינון]

התעטף אותו הזקן, פתח ואמר: "ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל". פסוק זה סמוך על פסוק אחר – "ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו". פסוקים אלה כמשמעם, אבל דברי התורה דברים סתומים הם.

וכמה הם דברי חכמה שסתומים בכל מלה ומלה שבתורה, ונודעים לאותם החכמים שיודעים דרכי התורה. שהרי התורה אינם דברי חלום, הנמסרים למי שפותר אותם והולכים אחר הפה, ועם כל זה יש לפתור אותם לפי דרכם. ומה אם דברי חלום צריך לפתור אותם לפי דרכם - דברי התורה שהם שעשועי המלך הקדוש, על אחת כמה וכמה שצריכים ללכת בהם בדרך האמת, שפיתוב "כי ישירים דרכי ה' וגו'".¹

עתה יש לומר, ובת כהן - זו הנשמה העליונה, בתו של אברהם אבינו, ראשון לגרים, והוא מושך את אותה נשמה ממקום עליון. מה בין פסוק שאמר "ובת איש כהן", ובין פסוק שאמר "ובת כהן", ולא כתוב איש? אלא יש כהן שנקרא איש כהן, ולא כהן מממש. ובדרך זו יש איש כהן, ויש סגן, ויש כהן גדול, ויש כהן שאינו גדול. כהן סתם רב ועליון מאיש כהן. ועל זה יש נשמה, ויש רוח, ויש נפש.

¹ הושע יד י: מי חכם ויבן אלה נבון וידעם כי ישירים דרכי יהוה וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם.

ובת כהן כי תהיה לאיש זר - זו הנשמה הקדושה הנמשכת ממקום עליון ונכנסת לתוך סתר עץ החיים, וכשרוח הכהן העליון נושבת ונותנת נשמות באילן הזה, פורחות משם אותן נשמות ונכנסות באוצר אחד. אוי לעולם, שלא יודעים בני אדם להשמר, שמושכים משיכה עם יצר הרע, שהוא איש זר, ובת הכהן הזאת פורחת למטה ומוצאת בנן באיש זר. ומשום שהוא רצונו של אדונה, נכנסת לשם ונכפית, ולא יכולה לשלט, ולא משתלמת בעולם הזה. וכשיוצאת ממנו, היא בתרומת הקדשים לא תאכל, כשאר כל הנשמות שהשתלמו בעולם הזה.

עוד יש בפסוק הזה, ובת כהן כי תהיה לאיש זר. עלובה היא הנשמה הקדושה כי תהיה לאיש זר, שנמשכה על הגר שהתגיר, ופרחה אליו מגן עדן בדרך נסתר על בנן שנבנה מערלה טמאה. זו היתה לאיש זר.

וזהו סוד עליון יותר מהכל: בעמוד שעומד למאזנים בתוך אור המנשב, יש משקל אחד בצד זה, ויש משקל אחר בצד זה. בצד זה מאזני צדק, ובצד זה מאזני מרחם. והמשקל הזה לא שוכן לעולמים, ונשמות עולות ויורדות, נכנסות ויוצאות, ויש נשמות עשוקות, כששולט אדם באדם, שכתוב (קהלת ח) "עַתָּה אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בָּאָדָם לָרַע לוֹ." לרע לו ודאי.

כי נשמה זו שהיתה לצד האחר, איש זר, ונעשקה על-ידו, זוהי לרע לו. לו - לאותו איש זר. והיא בתרומת הקדשים לא תאכל, עד שעושה בה הקדוש ברוך הוא מה שעושה. בא הפסוק ואמר, ובת כהן כי תהיה לאיש זר, כך הוא.

כאן יש סוד אף נעשקות הנשמות. אכן העולם הזה מתנהג בכל בעץ הדעת טוב ורע. וכשמתנהגים בני העולם בצד הטוב, המשקלת עומדת ומכריעה לצד הטוב, וכשמתנהגים בצד הרע - מכריעה לאותו הצד. וכל הנשמות שהיו באותה שעה במשקלת, היה עושה אותן ולקח אותן.

אבל לרע לו, שאותן נשמות מתגברות על כל מה שמוצאות מצד הרע ומשמידות אותן, וסימן לזה - ארון הקדש שנעשק לתוך פלשתים ושלטו בו - לרע להם. אף כאן, אלו הנשמות נעשקות מהצד האחר לרע לו.

מה נעשה מאותן נשמות? ראינו בספרי הקדמונים, שמהם היו אותם חסידי אמות העולם, ואותם ממזרים תלמידי חכמים שקודמים לכהן גדול עם הארץ וחשוב בעולם, אף על גב שהוא נכנס לפני ולפנים. בכה אותו סבא רגע אחד. תמהו החברים ולא אמרו דבר.

תלמוד בבלי, ברכות נ"ה ע"ב

אמר רבי בינא בר זבדא אמר רבי עקיבא אמר רבי פנדא אמר רב נחום אמר רבי בירים משום זקן אחד, ומנו — רבי בנאה:

עשרים וארבעה פותרי תלומות היו בירושלים, פעם אחת חלמתי חלום והלכתי אצל פולם, ומה שפתר לי זה לא פתר לי זה, וכולם נתקיימו בי. לקיים מה שנאמר: "כָּל הַחֲלוֹמוֹת הוֹלְכִים אַחֵר הִפָּה".

אטו "כָּל הַחֲלוֹמוֹת הוֹלְכִים אַחֵר הִפָּה" קרא הוא? אין — וכדברי אלעזר. דאמר רבי אלעזר: מנין שכל

החלומות הולכין אחר הפה? — שנאמר: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ כֵּן הָיָה".

אמר רבא: והוא דמפשר ליה מעין חלמיה, שנאמר "איש כחלמו פתר".

משנה הוריות ג ח

כהן קודם ללווי, לוי לישראל, ישראל לממזר, וממזר לנתין, ונתין לגר, וגר לעבד משוחרר.

אימתי, בזמן שכולן שוין.

אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ, ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ.